

*Л.В. Дікань к.е.н, професор
кафедра економічного консалтингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Харків, Україна*

*І.О. Шевченко здобувач, викладач
кафедра економічного консалтингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Харків, Україна*

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО АУДИТУ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Вступ Як свідчить зарубіжний досвід для повноцінного проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (аудиту ефективності) сьогодні необхідні не тільки пошук і визначення контрольними органами об'єктивних способів оцінки ефективного витрачання бюджетних коштів, але й постійна присутність контролюючих органів при реалізації таких бюджетних програм. Для цього потрібний адекватний розвиток теоретично-методичних аспектів реалізації державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, а таких розробка діючого механізму його розвитку. Проблемні питання розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм останнім часом присвячено багато праць вчених та практиків. Так, передумови розвитку, теоретичні засади, питання стандартизації методологія, типологія державного аудиту висвітлена в працях таких вітчизняних вчених як О.А. Шевчук [4], Л.В. Сухаревої,[2] А.В. Хмельков [3], Ю.Б. Слободяник [1] та багатьох інших. Проте питання механізму його розвитку потребують більш детального вивчення, що й обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Постановка завдання Метою дослідження є виокремлення векторів розвитку механізму державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

Результати дослідження В результаті ґрунтовного теоретичного осмислення встановлення, що під механізмом розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм доцільно розуміється саморегулююча система елементів контролюючої складової (мети та завдань, методів та принципів, видів та форм, суб'єктів проведення та критерії ефективності) і контрольованої складової, у якій відбувається цілеспрямоване перетворення впливу елементів контролюючої підсистеми на необхідний стан і яка має вхідні впливи у формі зовнішніх вимог і вихідну реакцію у вигляді результатів виконання бюджетних програм.

На думку авторів, при розробці механізму розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм слід враховувати :

1) державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм є злагодженим процесом, який включає в себе певні етапи, спрямовані на реалізацію його завдань;

2) у вітчизняному та зарубіжному досвіді проведення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм (аудиту ефективності) є як збіги, так і відмінності, свої позитивні та негативні риси. Загальним в аудиті ефективності як в Україні так за кордоном є необхідність досягнення підвищення відповідальності, прозорості та підзвітності в роботі органів виконавчої влади – розпорядників коштів, а також сприяти підвищенню рівня якості управління та ефективності використання державних бюджетних коштів. Так само до загальних рис здійснення державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм можна віднести необхідність при плануванні аудиторської перевірки здійснювати вибір можливих тем, а також об'єктів аудиту ефективності, який повинен бути заснований на застосуванні і оцінках кількісних значень різних критеріїв. До таких критеріїв відносять як соціально-економічна значимість теми, ступінь наявності зовнішніх і внутрішньосистемних ризиків, детальна оцінка можливих результатів здійсненої перевірки, обсяг перевірених здійснених обсягів витрат державних коштів, а також ознайомлення з результатами попередніх перевірок у цій сфері або на даних об'єктах.

3) вибір тем та об'єктів перевірки при здійсненні державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Він повинен здійснюватися таким чином, щоб існувала достатня ступінь впевненості в тому, що результати запланованого аудиту ефективності сприятимуть вирішення конкретних соціально-економічних проблем, які так само мають велике суспільне значення.

Враховуючи зазначене, авторами пропонується механізм розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, який враховує в собі два вектору розвитку – функціональний та процесний (рис. 1).

Варто зауважити, що функціональний вектор в механізмі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, спрямований на зміну цільового спрямування державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм. Так, окрім визначення цільового, законного, раціонального використання державних фінансових ресурсів, автором робиться наголос на встановлені соціально-економічного ефекту від реалізації того чи іншого бюджетного проекту. При цьому в процесі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм потрібен перехід від контролю виконання до контролю прийняття рішень. Це призведе до переходу від простого розподілу бюджетних коштів до контролю за досягненням заданих результатів з використанням найменшого обсягу коштів. Такий перехід повинен базуватися на реальному використанні принципів економічності та ефективності використання бюджетних коштів. При цьому буде посилюватися відповідальність розробників бюджетної програми за рахунок активізації фази попереднього контролю бюджетного процесу.

Більш того, буде підвищуватися рівня відповідальності й суб'єктів державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм – Державної аудиторської служби України та Рахункової палати України - за використання державних фінансових ресурсів. Така відповідальність не тільки буде набувати реальних обрисів, але й будуть виявляються причинно-наслідкові зв'язки фінансових правопорушень, виявлених при проведенні державного фінансового

аудиту виконання бюджетних програм.

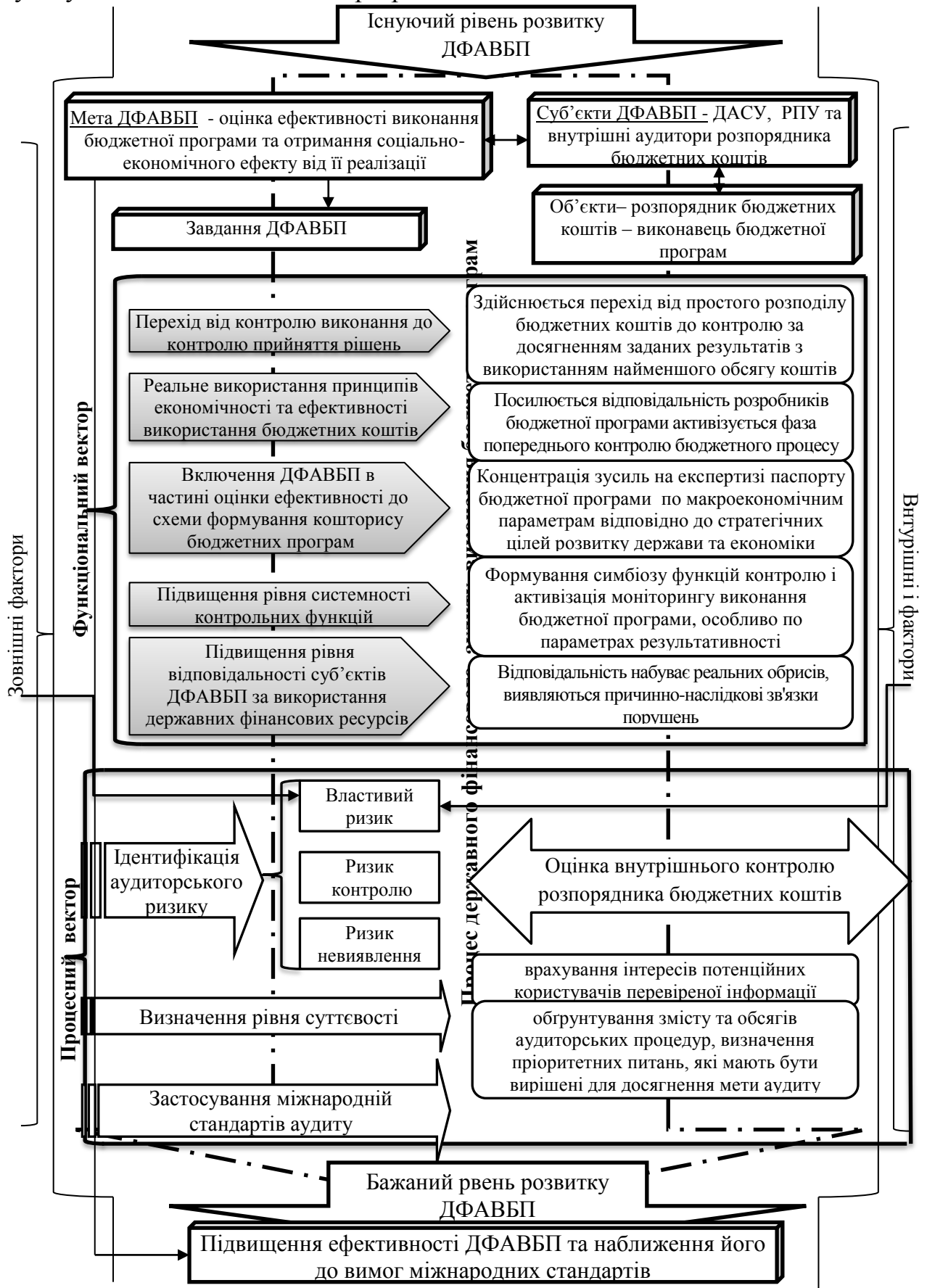

Рис. 1. Схема механізму розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм

При цьому державному аудиту слід приділити особливу увагу таким факторам як: витрати на оплату праці персоналу розпорядника коштів; обсяг фінансування; фінансування на підвищення кваліфікації.

Також автором пропонується в процесі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм передбачити включення його в частині оцінки ефективності до схеми формування кошторису бюджетних програм. В такому випадку відбудеться концентрація зусиль на експертизі паспорту бюджетної програми по макроекономічним параметрам відповідно до стратегічних цілей розвитку держави та економіки. Крім того, такий підхід дозволить підвищити рівень системності контрольних функцій шляхом формування поєднання функцій контролю і активізації моніторингу виконання бюджетної програми, особливо за параметрами результативності.

Що стосується процесного вектору в механізмі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм, то слід зауважити, що він передусім пов'язаний з порядком його проведення. В цьому сенсі доцільно наголосити, що на сучасному етапі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм в практиці практики як Рахункової палати України, так і Державної аудиторської служби України тільки починають на етапі планування державного фінансового аудиту оцінювати ризики та суттєвість в аудиті. На думку автора, саме ці складові повинні бути в основі процесного вектору в механізмі розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм.

Висновки При розробці механізму розвитку державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм виокремлено два вектори його розвитку - функціональний і процесний. На думку авторів, саме ці напрями дозволять у найбільш короткий строк наблизити державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм до міжнародних вимог.

Література

1. Слободяник Ю.Б. Формування системи державного аудиту в Україні [Текст] : монографія / Ю.Б. Слободяник. – Суми : ФОП Наталуха А.С., 2014. – 321 с.
2. Сухарева Л.О. Державний аудит ефективності: системність, організація, методика : монографія / Л. О. Сухарева, Т. В. Федченко. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. -289 с.
3. Хмельков А.В. Формування цілісної системи державного фінансового контролю в Україні : монографія / А.В. Хмельков. – Х. ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. – 292 с.
4. Шевчук О.А. Державний фінансовий контроль: питання теорії і практики : монографія / О.А. Шевчук. – К.: УБС НБУ, 2013. – 431 с.